

proposito destiterunt, et tam illi quam cæteri, donec vehiculum adfuit, resisterunt. Venientes autem jugales vehiculi, non bubulco, non stimulo, juxta solitum commoventur, sed muniti quadam fiducia, tumescentes aquas ingredi non verentur, et ab ingressu vel progressu, nullo prorsus obstaculo sunt remoti, quia in eo quod portabant onere, manifestius sunt confisi. Statim enim ut aquas juvenulorum ungula tetigerunt, re miranda, undæ tumidæ subsiderunt, et visus est tam subite ille tumor pristinus annullari, ut jam possit vadum illud non solum equo, sed et pede facile transvadari. Unde et vadum illud, Gertrudis vadum extunc et deinceps appellatur, quod nimirum melius et tutius vallis cæteris prædicatur, eo quod et preces virginis et meritum martyris videntur obtinere, ut facilius transeat, B quod et ipsi passu facili transiere. Quo transitu, Fossas, quo tendebant, citius pervenerunt, ibique plures tam religiosos quam populares sibi obvios invenerunt, quibus una concurrentibus dolor intolerabilis renovatur, et omnis turba præselem tanquam recens

A mortuum lamentatur. Qui ejusdem exsequias planctu et cantu devote celebrantes, et in loco competenti cum honore maximo tumulantes, expletis missarum et psalmorum solemnibus, Ultano valedicunt, et omnes una voce, implorata requie, benedicunt. Qui non solum sibi astantibus et ibidem ministrantibus videtur interesse, sed et cunctis cum digne requirentibus dignatur præsto esse, imo quisquis ejus memoriam ubicunque locorum diligit frequentare, cum sibi propitium, ejus sentit patrocinium salutare. Unde et ego qui in scribendo quæ prædicta sunt, utcumque laboravi, qui cum illa inciperem, eum mihi adfore postulavi, nunc etiam ejusdem precibus, ejusdem meritis me commendo, ut ejus interventu quandoque valeam adipisci quod intendo. Ipse quippe sic in cælis, sic inter angelos, optata requie, divina facie gratulatur, ut suorum in terra laborantium memor, et misericorditer adjutor habeatur; sic ipse suorum, ea, quæ sua est, benevolentia miseretur, carens omni miseria, cum illo et in illo æternaliter gloriatur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

VITA B. GISLENI CONFESSORIS.

PROLOGUS.

Sancti qui de hujus carnis ergastulo, lege mortali sunt educti, et ampliore gratia in illud præoptatum jam Domini sui gaudium introducti, erga nos qui vivimus, qui residui sumus, tam tenerum affectum perhibentur habere, ut cum certum sit humanis eos laudibus non egere, velint tamen et appetant apud nos laudabiles prædicari, ut tam prædicatores quam auditores laudabilia eorum opera diligant imitari. Unde honesta satis et utilis inolevit consuetudo, ut eorum qui creduntur præcipui, commendetur nonnunquam litteris 767 sanctitudo, quibus recensetur quanta scilicet eorum in hac vita fuerit fortitudo, cujus digne meritis datur eis dierum indeficiens longitudo. Ego itaque, fratres, vestris parere precibus non recusans, et tamen in hoc officio longe imparem me accusans, aggredior utrumque laudes vestri scribere confessoris, quo labore, qua gratia, obtinuisse credatur coronam glorie et honoris. Quæso autem ut eidem sancto cui devoto servitio vos commendabiles exhibetis, me vobis in hoc opere ministrantem vestris precibus commendetis, ut ille benevolus dignetur præsens opusculum acceptare, et eum cui adstat Deum mihi placabilem impetrare.

CAPUT PRIMUM.

Auctor rerum omnium Deus qui nihil in terra sine causa facere perhibetur, cujus voluntas non nisi justa est, quamvis a nobis nonnunquam ignoretur, voluit, volens disposuit ut beatus confessor Gisleus in Græ-

C cia nasceretur, longe autem a Græcia in pago Hainonii moraretur. Quem natum et adultum cum tenere Christiani parentes diligerent et affectu paterno solliciti bonæ illum indolis esse perpenderent, devoto religionis intuitu tradiderunt litteris imbuedum, et in scholæ gymnasio sub magistrali ferula nutriendum. Audierant enim quod beneficio litterarum error ignorantie propulsatur, tersa mentis caligine vivendi semita declaratur, morum elegantia, sermo compositus informatur, et, quod longe est amplius, occulta vel obscura cœlestium sapientia dilucescit, æternorum cognitio, cognitorum dilectio devotis mentibus inardescit, et quidquid vitæ tam futuræ quam præsentis recte necessarium judicatur, documento litterarum juvante gratia præbatur. Hoc audito et cognito, parentes filium voluerunt litteris erudiri, optantes eruditum non vanis laudibus, sed meritorum fascibus insigniri, scilicet ad cognoscendum Deum proficeret studio et scientia litterali, quia carne genitum diligebant affectu spiritali. Quia vero in Græcia civitas illa nobilis Athenarum eo adhuc tempore florebat fama et scientia litterarum, ad hanc illum amplioris profectus gratia transmiserunt, eumque instruendum magistris multo redemptis pretio commiserunt. At ille ingenio quod et larga manum infudit benevolentia Creatoris, adhibuit sollicitæ studii vigilantiam et laboris, et relegans ludos et ludicra quibus ætas puerorum solet aliquoties irretiri, festinavit non solum æqualibus, sed et plerisque grandioribus prudentior inveniri, legens

autem et proficiens augmento tam scientiæ quam A ætatis, non curavit aucupari laudes transitoria vanitatis, sed unde nonnulli materiam sibi colligunt gloriæ vel tumoris, inde iste acquisivit gratiæ meritum amplioris; lectis enim libris quos gentiles poetæ vel philosophi conscripserunt, qui Deum nescientes, mundana et transitoria descripserunt, resignato illis errore quo sua eorum cæcitas caligavit, tenuit diligentius quod per eos veritas prædicavit. Spernens igitur quæ spernenda esse illorum litteræ docuerunt, esse autem peremptoria doctores ecclesiastici censuerunt, ad appetendum ea quæ mansoria et salutaria esse divinitus intellexit, annis adhuc teneris Gislenus puer animi sic exerit, ut cum agilis et strenuus laboraret cum cæteris studio litterali, præ cæteris æstuareretur profectu et sapientia B spiritali. Considerans vero quod ii qui cedente pueritia ingressi fines adolescentiæ pubescebant, et alii qui privilegio juventutis malas tenui lanugine vestiebant, quo amplius ætatis et scientiæ tendebant ad profectum, eo virtutis et salutis corruebant gravius in defectum, decrevit arctiori proposito festinare ardentius ad perfectum, ne rudem adhuc et tenuem malitia superveniens mutaret intellectum. Persuasus igitur matris quæ Philosophia merito vocabatur, quæ filium ad amorem sapientiæ quantis poterat monitis hortabatur, valefacto magistris scholaribus, ad claustrum se contulit regulare, in quo factus monachus, Deo cœpit regulariter militare.

CAPUT II.

Illic quippe sancti Basilii Regula tenebatur, juxta Cujus decretum a sanctis qui convenerant, vivebatur, quorum majores tam formam quam doctrinam studebant minoribus impertire, minores majorum doctrinis 768 et jussionibus obedire, omnes invicem honore debito prævenire, et sic velut certatim supremi gratiam iudicis invenire. Quorum conversatione beatus Gislenus quo diligentius introspexit, quo eam Deo placitam de die in diem amplius intellexit, eo cuncta quæ foris reliquerat, perfectius vilipendit, et ad imitandum eos vigilantia studio devotius se extendit. Quos cum imitari conversatione devota niteretur, et sentiens de se humilia inferior sibi cæteris videretur, illi eum præcipue laudibus D attollebant, et apud se digno iudicio illius merita præferebant. Est enim inter illos velut servus omnium humilis et abjectus, parcus verbo, amator silentii, mira vigilantia circumspectus, deditus lectioni, orationi vacans, devotione continua sic affectus, ut tam Deo quam proximo, virtutum merito sit acceptus. Qui processu temporis cum nulla jam dubia ejus sanctitas haberetur, gradatim ad ordines ecclesiasticos promovetur, et post ministerium acolythi et subdiaconi dignitate levitica venustatur, et ad cumulum dignitatis, honore tandem sacerdotii sublimatur. Promotus autem ad ordines, ad majora quoque ardet virtutum fastigia promoveri, et quidquid ei obstare creditur, a se penitus removeri, et

ut sancto illi Abrahæ conformis habeatur, devoto desiderio ejus fidem, ejus obedientiam amplexatur. Illum quidem Abraham non terra sua, non cognatio, non domus patris potuit retinere, quin nota præ incognitis, præ habendis habita visus sit abhorreere, et ad vocem imperantis, cuncta quæ præsto erant, reputans detrimenta, festinavit obtinere promissorum munerum incrementa. Sic et noster iste tiro Gislenus non instar instabilium impetu animi repentino, non levitatis flatu, non suo ductus spiritu, sed divino, seponens claustrale, quo silentium gaudebat, soporatus velut quodam tempore feminino, affectat vigilare et labore atteri peregrino. Ille enim occulto eum imperio perurgebat, qui de ipso et per ipsum operari maxima disponebat, qui accensum religionis lumen jam volebat sub modio non celari, sed impositum candelabro longe lateque pluribus propalari. Petita igitur benedictione a patre qui monasterio præsidebat, et a conventu sancto qui Deo illic regulariter serviebat, illi quidem de futura tanti fratris absentia affectu tenero doluerunt, sed divinæ dispositioni humana pertinacia resistere noluerunt. Tandem in osculo sancto eodem abbate et fratribus salutatis, propositum Gislenus aggreditur, æstuans desiderio sanctitatis, et primo Romam devotione humili perrexit ire, volens sanctis apostolis non tam muneribus quam precum obsequiis deservire. Quorum ecclesias vultu supplex, corde hilaris est ingressus, jam non memor itineris et laboris, molestia non defessus, et perlustrans loca sancta quæ quibus præferat, non discernit, sed ubique preces fundens terra devotius se prosteruit, et gaudens, velut quodam inventi solatii blandimento, flexis frequentes genibus infligit oscula pavimento. Dum autem quanta potest devotione sanctos apostolos veneratur, dum ab eis viam vitamque suam dirigi humiliter deprecatur, in secreto intelligentiæ revelationis divinæ monitis edocetur quod longe a Roma trans Alpes in Galliam graderetur, et in pago Haynonii, quæ erat pars vel provincia ejusdem regionis, in medio pravæ et perversæ et pestiferæ nationis locum inhabitans, quem incolæ nominant Ursidongum, in eo domum orationis supra dictis apostolis præpararet, ibique precepcionis verbo servos Dei ad vivendum regulariter congregaret. Quo percepto vir sanctus devotas grates reddidit Creatori, suorum fidelium semper fidelissimo provisorio, qui ejus curam habens, locum ei voluit revelare, quo juxta ejus placitum præsentem vitam debeat terminare. Apostolorum itaque patrocinio se commendans, in quibus plurimum confidebat, et assumens duos secum socios, Lambertum et Belliricum quos præcipue diligebat, relicta Roma, iter longum et asperum est aggressus, multoque labore et tempore jam expenso Apennini juga et Alpium est transgressus, et transvadatis Rhodano et Danubio, planiorem Galliam introivit, et ea non contentus, usque Haynonium pertransiit.

CAPUT III.

Eo tempore in partibus illis Amandi confessoris

religio commendabilis habebatur, ejusque fama longe lateque laude celebri vulgabatur, cujus audito nomine optavit summopere Gislenus et faciem intueri, miscere colloquium, verbo hono, verbo ejus consolatorio refoveri. Quem a suo desiderio divina bonitas non fraudavit, sed videndi et colloquendi optatam copiam ministravit; cui viso suum iste desiderium et injunctum sibi officium declaravit, et ille declarantem responsione grata in proposito confortavit. Quo expleto, jam hilaris, quia viro sancto juxta quod optaverat, est locutus, Gislenus ceptum iter devotiore spiritu prosecutus ad quemdam locum venit qui vulgo mons Castrilocus dicebatur, qui aptus religioni et vitæ solitariæ videbatur.

769 Quem duo hinc indefluviū discursu gratifico muniebant, inter utrumque vero, et pratorum viriditas et silvarum amœnitas ambiebant, et manendum illic invitabat ipsa loci naturæ pulchritudo, incolarum absentia, religionis amica solitudo. Quodpropter æstimans, ne forte ipse esset locus quem ei revelaverat divina promissio, quem posito adhuc Romæ esse prædixerat in Haynonio, cepit illic diligenti studio sibi loculum præparare, disponens in eo cum his qui secum venerant habitare. Per id vero temporis Dagobertus rex, cujus sceptro Gallicanum imperium regebatur, in pago Brabantii venandi gratia versabatur, cujus canes cum sequerentur ursam quam in illis partibus invenerunt, tam illa quam illi ad montem Castrilocum fuga celeri pariter devenerunt. Ursa fugacior virum justum labori manuum videns insistere, eo lisa præsidio jam canibus ausa resistere, sub veste illius quam in ramo arboris laborandi gratia suspendere consuevit, tanquam invento munimine secunda requievit. At canes novo terroris genere mox concussi, et ab instandi proposito velut vallo quodam opposito repercussi, stant hærentes spe cassata, et ira posita mitiores, et stupore attoniti, quos prope sequi noverant, expectant venatores. Qui cum venirent suis canibus longe facti sunt graviores, et quod ille bonus est, turbato mentis oculo nequiores, dum quod vident fieri, non ut miraculum venerantur, sed tanquam incantantis maleficium execrantur. Qui dente canino suam malitiam exponentes, et justo viro culpam, quam non noverat, imponentes. **D** « Quis es tu, inquit, qui canes regis nostri Circæis carminibus a proposito repulsasti, et ferocem belluam in ovinam mansuetudinem commutasti, ut istorum appetentia odore perditio jam torpescat, et illius rabies sub umbra tui pallii quæta delitescat? Quis impunitum ferat quod nobis tantam injuriam intulisti, quod majestati regis nil reverentiæ detulisti? cum scire debueris tanto regi nihil amplius displicere, quam quod non timeris canes suos a venandi efficacia prohibere? » His vel horum similibus dictis ipse etiam rex canes et famulos prosecutus, viro justo primum verbis paulo durioribus est locutus: « Quis, inquit, vel unde veniens, hic me nescio extirpandi fiduciam accepisti, quo signo

vel carmine canes et belluam decepisti, ut obiti pariter consuetudinis et naturæ, et prope sint invicem, et non inferant invicem minarum quidpiam vel jacturæ? » At ille: « Ego, inquit, rex carminum maleficia non cognovi, non puer, non grandior hujusmodi ludibrio me devovi, sed Græcus natione, sacerdos gradu, licet humilis et abjectus, in has barbaras nationes exsulandi gratia sum projectus. Quod autem vides, ne existimes fieri humanæ ligamento prævitatis, sed jussu et potentia supernæ majestatis, quia Rex ille summus qui totius auctor est creaturæ, omnium potentialiter imperat et naturæ. » Attendens rex virum sanctum sapienter et humiliter respondere, et in vultu simplici modestam religionis speciem præfulgere, ab ira quam prætenderat, mitigato spiritu, conquievit, quia flecti facile liberalis regum animus consuevit, et illius precibus se commendans, famulis ab injuria revocatis, tam illos quam se ipsum reddidit studio vanitatis, rursus quærens quid labore venatorio sequeretur, quod animo regio captum quam coctum gratius haberetur.

CAPUT IV.

Cæterum confessor Gislenus in labore proposito persistebat, quia in eodem loco manere diutius disponebat, sed divina dispositio longe aliter ordinabat, quæ montem Castrilocum ad incolendum alii reservabat, cujus nutu ursæ illa quæ virum invenerat defensorem, sportellam quam Gislenus habebat cuncta supellectile chariorem, in qua secum deferebat illud venerabile vestimentum quo indutus celebrabat divinum in altario sacramentum: sportellam, inquam, ursæ ore rapiens velocius cepit ire, Deo quam viro longe in hoc promptior obedire. Quod Gislenus ægre ferens et admirans quod in brevi animum sic pervertit, quod ab ipso cum rapina, cum injuria se divertit, ipse nihil sperans melius, ad orandi refugium se convertit, in eo fidens qui solus mala injustius non impertit: « Domine, inquit, Deus, si gratum obsequium in hoc tibi exhibui vestimento, illud non deperire, non indigno permittas corrumpi detrimento, ne iratus imputes quod mandata negligens præternisi, conforta immeritum, serva juxta placitum quod amisi. » Dum autem in oratione juxta solitum diuscule demoratur, dum Deum sollicitè pro damno intolerabili deprecatur, ursæ rapinam ferens non tardat longiuscule proficisci, non curans ut petatur relictæ defensoris, vel ejus molestiæ reminisci. Cum vero surgens ab oratione, absentem jam belluam non videret, et quo vel qua sequeretur certus penitus non haberet, ecce adest aquila de excelsis aere se dimittens, et hujus viæ duces signis quibus poterat se promittens. Viro enim hæsitanti, volatu placido in faciem occurrebat, et statim verso vultu gradum satis temperans præcurrebat, eique non verbo, sed gestu corporis loquebatur, dans plane intelligi quod recto itinere belluam sequebatur. Quod ille percipiens, in spem solidam **770** restitua-

ius innitens baculo, ducem præviam est secutus, et longe infra, inventis pastoribus diligentissime requisivit, si forte illis videntibus talis bestia pertransivit. At illi et eam transisse paulo antea retulerunt, et ut fidem facerent, certum oneris iudicium protulerunt, adjicientes quod in proximo est Ursidongum locum vel latibulum invenire, in quo suos consuevit ursæ catulos enutrire. Hoc audito, aquilam majore fiducia prosecutus, et non multo post locum, cujus nomen noverat, assecutus, inter ursæ catulos quod amiserat reperit conservatum, nulla ruptum læsura, nulla turpitudine violatum. Quo viso, factus hilaris, et fide plurima confortatus, novit quod locus ille sibi erat veraciter præparatus, in quo pes suus, terso tandem pulvere requiescat, et in loco horroris et vastæ solitudinis in spe et silentio delitescat. Mox itaque jussit ursam cum suis catulis hinc abire, et relicto cunarum latibulo, aliud sibi congruum invenire: nulli deinceps in hujus loci vicinia nocituram, imo nullo modo, nullo tempore redituram. O res nova! fera bellua nullius munere prædita rationis, audit et obaudit verba subitæ jussionis, nobis hominibus incutiens colaphum verecundiæ vel pudoris, qui nolumus obedire mandato salutifero Creatoris. Audit, inquam, et audiens hospiti novo cedit, et a jure pridem hæreditario sic recedit, ut extunc et deinceps semel depositum non resumat, et juxta viri verbum toti vicinæ inferre quidquam injuriam non præsumat.

Porro vir sanctus locum pristino vacuum possessore mundat et excolit multa diligentia vel labore, incultumque et solitarium eatenus horrore naturali complanat, reddit aptum lima et opere manuali, ibique in honore apostolorum quos venerabatur affectu spiritali, cellam construit, quam vocari et cellam instituit nomine speciali. In qua districte monachorum regulæ se addixit, sibi que voluntates et voluptates honorum carnalium interdixit, inacerans corpus suum jejuniis, vigiliis, frigore, nuditate, impinguans autem spiritum legendi, meditandi, orandi, devota et assidua puritate, gaudens loci solitudine, et absentia tumultuantium populorum, sciens et sentiens præsentem sibi esse frequentiam ministrantium angelorum.

CAPUT V.

Verumtamen et gemma in stercore, et aurum in pulvere, et in testa lumen diu non latuit, sed ruptis eorum repagulis, splendor ille natus emicuit; et quæ abscondi voluit intentio humilis et modesta, altitudo divini consilii reddidit manifesta. Fama enim viri et vitæ districtio regularis ad aures et notitiam turbæ transiit popularis, et plurimi ex eis religioso acti desiderio, ad eum veniebant, ejusque et doceri alloquio et informari efficacius exemplo cupiebant. At ille venientes et pro culparum negligentia durius arguebat, et ad bene vivendum promissis melioribus instruebat, vinum et oleum infundens vulneribus infirmorum, prudenter discernens

A quid istius, quid alterius, quid denique salutî conveniebat plurimorum. Cujus nomen, cujus bonus odor, solam adjacentem viciniam non perfudit, sed ad longe positos profectu gratifico se diffudit, nec beati potuit Auberti notitiam præterire, qui tunc temporis videbatur præsulatum Cameracensem Ecclesiam insignire. Qui, misso nuntio, satis humiliter illum admonuit ad se ut veniret, ut præsentatum sibi diligentius conveniret, visoque et audito, sanctus præsul certior redderetur, quis, tu le, quo spiritu, quam viam vel ordinem sequeretur. Accepto mandato pontificis Gisleus gaudens quod tantus vir ejus dignatus est reminisci, festinavit Cameracum humilitate debita proficisci; hoc solum gemens, quod tam piger, tam negligens est inventus, ut a sancto præsule in expectando ejus alloquio sit præventus. Dum autem iret, ad quemdam viculum venit, quem incolæ nominant Roysinum, ubi cum et posceret lassitudo, et tempus incumberet vespertinum, quidam vir rusticanus cum ad hospitium invitavit, susceptum larga manu, sed voluntate largior procuravit. Petivit etiam ab eo et multis precibus nisus est obtinere, ut peracto negotio quod Cameraci decreverat adimplere, per eandem villam Deo propitio repedaret, et ad ipsum rursus hospitandi gratia declinaret. Mane facta vir sanctus iter cœptum peragens, tandem pontifici se præsentem exhibuit, et ab eo plurima requisitus, per ordinem cuncta disseruit. « Græcus, inquit, sum natione, professione monachus, sacerdos ordine, meritis peccator, et in loco quem vulgus ab antiquo nominat Ursidongum, ego autem vocari cellam insitui in honore apostolorum, oratoriam ædificare donum proposui, sicut longe positum divina me revelatio instruxit, et eo quod ipsa novit, consilio de alienis partibus huc adduxit. Super quo, sancte præsul, et tuum debueram consilium, tuam gratiam requisisse; sed in hac vel mora vel desidia fateor me non mediocriter deliquisse, et quem decuerat majestatem tuam, dignis obsequiis prævenisse, tempore tentus degeneri, tardus videor advenisse. Sed forte quem Deus insignivit majoris excellentia dignitatis, donavit etiam ampliori munere sanctitatis; et quibus præesse pontificali sede vel ordine meruisti, eos Digne satis tam sapientiæ quam humilitatis gratiæ prævenisti. » Placuit pontifici viri sancti prudens responsio, sanctum propositum, voluntas devotior, **771** assumpta professio, vultus, modestia, æqualitas morum, digna religio: et adgaudens operi quod divino instinctu percipit inchoatum, remisit hunc ad propria, benedictionis suæ gratia confortatum.

CAPUT VI.

At ille revertens devoti hospitis non oblitus, cujus erat et largo beneficio, et prece plurima lacessitus, Roysinum veniens, ad eum iterum declinavit, declinanti ut antea ille vultu hilari ministravit. Ea nocte contigit ut impletis diebus suis hospita parturiret, et præ difficultate partus fore neque

ad exitum deveniret. Quo comperto, vir ejus, ad pedes introducti hospitis se prostravit, et pro illa sollicitus multis perfusus lacrymis exoravit. « Uxor, inquit, mea mate torquetur, jacens in cubiculo paritura, in ipso partu et pro partu statim ut video moritura: occurre et succurre tam matri quam parvulo nascituro, imo etiam patri cum illis et pro illis morientibus morituro. » Et ille, utpote in quo et per quem Dei Spiritus loquebatur: « Surge, ait, uxor tua absoluta puerperio jam lætatur, puer vivit, vagit, integro membrorum numero non fraudatur, obstetricum obsequio, pastus mamma, fascia colligatur. » Ad hoc verbum pater vix a fletu adhuc prævalens cohiberi, introcurrens reperit cuncta quæ dicta fuerant, jam compleri, et refecto spiritu qui pene jam defecerat præ dolore, rursus currens ad hospitem, reddit gratias cum honore. « Matrem, inquit, ut verebar, dolor usque ad exitum non afflixit, incolumis viget puer, meus spiritus jam revixit; quia cœpi, adhuc loquar, si tamen sensero tuam mansuetudinem non gravari, volo gratiam gratia, et gaudium gaudio cumulari. (Peto enim et utinam meum petentis desiderium impleatur!) ut puer qui natus est, tuo ministerio renascatur, et qui meus filius est lege carnis, mortali genitura, tuus fiat filiolus sanctiori opere quam natura. » Libens ille annuit precibus et desiderio postulantis, et cum illuxit dies, explevit officium baptizantis; susceptumque de fonte sacro parvulum, Domino devote commendavit, et expletis rite omnibus, ad cellam unde venerat remeavit. Cujus tam exemplo quam beneficio invitante cum eo novus ille compater est profectus, et viso loco religioni congruo, devotione humili sic affectus, ut instar eorum qui vivebant districto illic proposito vel censura, et ipse decerneret æternorum intuitu, jam postponere transitura. Afflatus ergo spiritu, quidquid in Roysino tenuerat sui joris, astipulavit fratribus Deo illic in perpetuum servituris: et ne sua, non se ipsum offerre Domino videretur, laboravit summo opere sanctior et Deo complacitior haberetur.

CAPUT VII.

Per id vero temporis beatus Amandus Trajecto rediens, ubi coactus fuerat per triennium episcopus demorari, audivit Gislenum et locum ejus religionis titulo commendari; et monente eum charitate, ad eum visitandi gratia declinavit, susceptusque cum honore, verbum vitæ congregatis illic fratribus ministravit; qui pasti et refecti verbo, et solatio spiritali, cum ad manum non haberent unde virum reficerent alimonia corporali, tristes satis et queruli impransum illum abire dimiserunt, et usque ad præter fluentem Haynæ fluvium deduxerunt. In cujus ripa sanctus vir dum aliquantulum moraretur, et navis quam ascensurus erat, nautarum instantia pararetur, cœpit rursus Gislenus conqueri non de sua ipsius inopia, quam æquo satis animo sufferre videbatur, sed de novi et tanti hospitis inedia pro qua plurimum gravabatur, quia et ad mensæ pau-

PATROL. CCIII.

A peris angustias eum cogere non audebat, et unde illum plenius et honestius reficeret, non habebat. Et ecce devotum pauperis desiderium Dominus exaudivit, de prædicto fluvio super terram piscis, quem vocant lucium, subito prosilivit, cujus tanta in oculis astantium apparuit magnitudo, ut ea posset refici comedentium multitudo. Eo viso, Gislenus gaudens, tum de largo munere, tum de gratia largitoris: « Revertamur, inquit, domum, confortati spei solatio melioris, quia nostrum hospitem jejunum Deus non sustinet hinc abire, digno cujus merito nostram mensam tantis voluit dapibus insignire. » Et ille: « Non meo, ait, merito debet hoc beneficium assignari, sed tuo quem noverat Deus aliquantulum contristari, quia et me non gravabat jejunium vel inedia temporalis, et te gravius perurgebat affectus et humanitas hospitalis. » Sic inter viros sanctos honesta et modestalis discordia verborum exoritur, dum alteri ab altero hujus doni meritum dignanter ascribitur, et utrique pertinaces nullo pacto invicem sibi cedunt, invictoque litigio a pace mutua non recedunt. Relicto itaque navigio ad claustrum pariter revertuntur, et paratis epulis, mensa posita convalescunt: refecti cibo, et hilares gaudio pleniori, laudes solvant, reddunt gratias Creatori. Dato rursus invicem osculo intermissum Amandus fluvium repetivit, et convivas benedicens oblatam naviculam introivit, cujus vehiculo ad suum, quod Helione situm erat, monasterium est delatus, gaudens quod quieto reinventa ab episcopi erat sarcina liberatus. beatus vero Gislenus proposito insistens oratorium construerebat, et ad militandum Deo se suosque viriliter accingebat, cujus odor nominis magis magisque per totam se provinciam diffundebat, et illapsu gratiore **772** fama se omnium auribus infundebat. Qua permotus prædictus rex Dagobertus cum iter loco illi contiguum pertransiret, et ei cum textu evangelico, cereis, thuribulo sanctus ille obvius adveniret, rex salutantem resalutans satis est humiliter allocutus, et salutationem mutuum oblato munere prosecutus. Non enim verbo tantum, ut plerisque moris est, illius se precibus commendavit, sed verba rebus cumulans locum largitate regia venustavit, et tam Hornutum quam Ursidungum, et quidquid ibidem fuerat sui joris, viro dedit et fratribus illic Deo in perpetuum servituris. Quo peracto, ad sua rex negotia festinavit pedem et animum retorquere, et Gislenus accepto beneficio confortatus dignum Deo servitium exhibere, templumque inchoatum expensis et laboribus consummare, consummatum solemniter episcoporum manibus consecrare. Cujus consecrationi supradictus vir Amandus et Aubertus Cameracensis episcopus adfuerunt, qui populum verbo Dei cœlestique alimonia refecerunt, docendo non tam lapides quam justos quosque fieri templum Dei, qui cæteris justitiæ tam verbis quam operibus dant exemplum.

CAPUT VIII.

A quorum doctrina Malgerus comes nobilis aurem et animum non avertit, sed adjutus gratia ad diligendum Deum toto desiderio se convertit, et renuntians omnibus quæ in mundo eatenus dilexerat possidere, amator paupertatis elegit proprium nil habere. Attonsus itaque per manus Cameraensis episcopi, decrevit monachum profiteri, et in loco qui Altus mons dicitur districtioris vitæ regula coerceri, ubi et secum multos colligit temporalium contemptores ejusdem propositi et districti ordinis amatores. Cujus uxor Waldetrudis non statim sub religionis proposito se redegit, sed remansens in proprio, domus et familiæ curam egit, in hoc satisfaciens viro ut tanquam illo mortuo contineret, et in proposito viduali sic juxta Pauli consilium permaneret. Erat enim matrona nobilis genere, moribus præmatura, potens divitiis, ditior genitura, se suamque sobolem a contactu removens indignæ et illicitæ pravitatis, et promovens ad amorem justitiae et excellentiam honestatis. Quam divino monitu Beatus Gislenuus jussus est visitare, et ad contemptum temporalium plenius invitare, ut sicut per episcopos maritus religionis acceperat documentum, sic per doctrinam Gislenui matrona melioris propositi sumeret incrementum. Qui divino mandato læta obediens matronam nobilem aggredi festinavit, eique verbum vitæ multa cum mansuetudine prædicavit, docens et magnum esse meritum terrena amore cælestium oblivisci, et majus longe præmium eadem cælestia æternaliter adipisci. Cujus verbo et doctrinæ aurem matrona patulam inclinavit, amoremque præsentium, futurorum desiderio commutavit: jam non parum sollicita ubi possit locum solitarium invenire, qui voluntariæ paupertati et proposito sanctitatis, valeat convenire. Quod dum voluit et revolvit, quamdam sibi visa est ecclesiolam introire, intrantique visus est Gaugericus episcopus quem defunctum noverat obvius advenire, qui larga manu, vultu blando fragmen panis et vini calicem dans matronæ sollicitam confortavit, tam oblatiis muneribus quam sermone. Ab eo, ait, quod cœpisti, prudens Christi famula non desiste, sed quod facis, fac citius et insiste, quia opus tale mihi placet, imo Deum sibi propitium promeretur, et hoc tuum principium, finis melior prosequetur. Cujusmodi visionem Gislenuo suo non distulit vidua recensere, scire volens quid super hoc dignaretur vir sanctissimus respondere, nec dubitans in conspectu æterni judicis complacere, quidquid et Gislenuum affirmare contigerit et episcopum in visu præmonere. Quo audito, vir sanctus digne præsagens non potuit non lætari, intelligens in hoc visu non nisi prospera figurari, quia et pane vivo esuriens vidua saturari, et calice quam præclaro gaudebat ejus sobrietas inebriari. Blandis ergo sermonibus illam studuit confortare, terrena vituperans sola illi cælestia commendare, *ut scilicet longe facto quidquid illi temporaliter*

A arrideret, affectu mentis integro æternis invisibilibus adhereret. Quæ cum audiret monita, et obedire libentius se sponderet, in hoc adhuc sollicita, quia locellum congruum non haberet; vir sanctus ei locum divina revelatione cognitum demonstravit quem vulgus ab antiquo montem Castrilocom nominavit. De quo multas ad cælum animas in spiritu præviderat pertransire, quas ad eum processu temporis divina fecit dispositio convenire, easque Waldetrudis tam verbo quam exemplo, studuit erudire, cui multam super hoc gratiam larga Dei bonitas voluit impertire.

CAPUT IX.

* Nec sufficit viro sancto quod converti fecerat Waldetrudem, si non illa ad hoc ipsum sororem suam vocaret Aldegundem, imo et duas filias quas eadem genuerat Waldetrudis, una quarum Maldeberta, altera vero dicta est Aldetrudis. Ad quas ille verbum fecit de contemptu gloriæ temporalis, de luctu, de victoria, de præmio continentiæ virginalis: et vidua virginibus opportunam **773** importunam sedule se ingessit, et donec ad effectum duceret, quod affectaverat, ab instantia non recessit. Sic Gislenuus comitante gratia quadrigam nobilem ordinavit, viduamque et virgines jugo religionis et continentiæ copulavit, quas et si non locus unus, non eadem mansio sociavit, unus tamen spiritus, eadem religio in unum fascionum religavit. Virgo quippe Aldegondis Malbodii cellulam sibi fecit, in qua spe cælestium, amorem a se temporalium longe fecit et juxta doctrinam Gislenui Deo non solum integritatem corporis conservavit, sed et mentem mundare ut sindonem, jeuniis, orationibus, laboravit. Deum vero et in Malbodio Aldegondis et Waldetrudis in Monte Castriloco studiosæ Domino deservirent et Gislenuo ut patri filiæ, ut discipulæ magistro humiliter obedirent: placuit divino consilio ut tandem ejus agonem strenuum terminaret, eumque jam emeritum ad æternam palmæ gloriæ transportaret. Quod cum ille revelante sancto Spiritu præsentiret, vocantique Domino, libenti servus animo consentiret: sanctos qui secum aderant monachos humiliter devota convocavit, seque hiuc in proximo migraturum multo cum gaudio revelavit. At illi auditum verbum pari patientia non ferentes, sed interni dolore animi planctu et lacrymis ostendentes: « Domine, inquit, Deus, quis ab incursu malignantium nos defendet, quis ignorantia caligantibus augustam religionis semitam præostendet, si virum quem sororum eatenus tenuit tanta cura, tanquam oblitus nostri morte præcipis immatura? » Quos ille blando studuit alloquio refovere, et ut fide firma confidant in Domino diligentius commone, asserens quia non est in homine spes ponenda, sed in eo a quo salus, in quo solo æterna requies est habenda. Instructis prout decuit fratribus, salutare sibi vaticum postulavit, et eo præmunitus urgente febris molestia inter manus astantium expiravit: suo contristans obitu inconsolabiles animos relictorum, sed non mi-

nus latificans assistentes choros et frequentiam angelorum qui sanctam ejus animam multo cum tripudio deferentes, et divino conspectui mundam a vitiis, virtutibus præditam, offerentes : in sinu Abraham in vivorum collocavit regione, ubi malorum nescia præsentis Dei beata fruitur visione.

Corpus autem ejus curaverunt sancti qui remanserant monachi sepelire, dignamque exsequiis ejus diligentiam impertire, in ecclesia Petri et Pauli apostolorum, quam ædificaverat, tumultantes, ipsumque tumulum more fidelium debito venerantes, Ubi extunc et deinceps magna erga eum Dei benevolentia demonstratur, quæ illum non tam mori quam

A vivere et virtutibus et miraculis attestatur : Deum, qui viro supplicant et devoti ejus auxilium deprecantur, a molestiis absoluti, impetrato beneficio, gratulantur. Multi enim ægotantes recepta corporis sanitate, multi vitiis fatigati, sanata quod longe est amplius, voluntate : Gislenum sibi propitium, sibi sentiunt adiutorem, præsentem suis precibus, devotis mentibus gratiorem. Et nos ergo tantum virum una vobiscum sancti fratres monachi postulamus, ut cui sedule deservitis beneficium pariter sentiamus, ejusque interventu mereamur fieri consortes angelorum, inter quos ille vivit nunc et semper in sæcula sæculorum. Amen.

VITA B. LANDELINI CONFESSORIS.

PROLOGUS.

Sicut bonæ conversationis viros qui præsentialiter intuetur, affectu compacto ad vivendum plerumque promovetur ; sic eorum transacta conversatio cum verbo veridico recensetur, devotus auditor quadam velut suavi musica demulcetur. Quod propter in Ecclesia jam pridem mos non parum utilis inolevit, quem ad usque non veniens necdum posteritas abolevit, ut videlicet sanctorum mores et opera scripto memori commendentur, ut in auribus devotorum exempli gratia recitentur. Un te vestris pulsatus precibus quibus non satis audeo contraire, cum Dei, et eorum qui sunt Dei, decreverim justis voluntatibus deservire, aggredior utcumque describere confessoris; virtutes ejus promere in laudem et gloriam Creatoris, ut devotus lector vel auditor tantum virum diligat venerari, eumque venerabilem dignis operibus studeat imitari. In quo et mihi fructum aliquem æstimo non deesse, quem videtis, etsi negotio inparem, tamen vestris petitionibus præsto esse, cujus et præsumptam audaciam sincera charitas excusabit, et assumptum laborem vestra, imo et vestri confessoris devota oratio munerabit.

774 CAPUT PRIMUM.

Cum hujus aeris amplitudo sole jam occiduo non clarescit, imo cum nocte jam præsentem, universa rerum facies tenebrescit, habet non parum gratiæ ortus hesperi vespertinus, nocte latens media Saturnus, Lucifer matutinus. Sic quippe divina providentia voluit ordinare, sic diversis noctis temporibus multa et varia stellarum lumina ministrare, ut quia nocturnis avibus nulla datur copia solem conspicuum intueri, stellis subloccentibus, possit gravius eorum infirmitas refoveri. Eo igitur tempore quo plaga septentrionalis Dagoberti regis imperante potentia regebatur, et Autherto præsule, Cameraci florens Ecclesia lætabatur, in ejusdem Cameraci provincia, novam quasi stellam Deus voluit apparere, quæ in nocte hujus vitæ, locum non mediocre meruit

B obtinere. Villa enim quæ Vallis nomine censeatur, quæ nullius nominis, nullius etiam esse meriti videbatur, ortu satis prospero sidus protulit matutinum, dum supernæ respectu gratiæ, genuit Landelinum. Parentes cujus cum venustaret generis claritudo, et insignes redderet sæcularis potentiæ celestudo, voluerunt ut infantem Authertus præsul de fonte sacro suscipiens benedictionis ei primitias largiretur, ut sicut nati, sic renati excellentia servaretur. Adultum vero puerum eidem episcopo remisserunt, ejusque sanctitati gratam sobolem commiserunt, ut ætate parvulum sanctus præsul litteris erudiret, et cura diligenti, bonis etiam moribus insigniret. Quem antistes suscipiens affectu paterno, tanquam filium educavit, erudivit litteris, moribus informavit, gaudens summopere quod in illo probitalis non modicæ specimen eluceret, dum se et magistris docibilem, et cunctis amabilem exhiberet. Puer enim aurem promptam majorum monitis inclinavit, grandescens, et factus adolescens nondum a præstentis tramite declinavit, sed juxta modum imo supra modum ætatis, habens agilem intellectum, labore et studio festinavit diligentius ad perfectum. Cum autem præsul hilarior attenderet eum honestius profecisse, et annos pubertatis moribus et scientia transcendisse, habens illius modicam spem salutis, quem ætatis jam adduxerat usque ad vestibulum juventutis, voluit bonæ indolis tyronem majoris gratia culminis insignire, judicans districtius propositum ætati ejus et profectui convenire. Decrevit enim illum remotum a gradu et ordine laicali, illustrare tonsura et habitu clericali, ut professus clericum, in monasterio versaretur, et sæcularibus renuntians negotiis; psalmis, hymnis, spiritualibus canticis deditus haberetur. Videbatur enim sancto præsuli, quia si Landelinus in eo quod cœperat permaneret, si manens in monasterio indeflexum studium, excolendis moribus adhiberet, fructuosus sibi, gratus Deo, Ecclesiæ necessarius haberetur, et ex illo, et per illum multa multis